

Natura 2000 – og hvad så?

- Naturen på og omkring din feriehusgrund

Grundejerforeningen Sønderho Sommerhusområde
Sønderho Forsamlingshus den 12. februar 2026

John Frikke
Naturkonsulent

✉ jofri@danmarksnationalparker.dk

☎ +45 22 86 05 19

Natura 2000..... hvad så? - 12. februar 2026 - Naturen på din feriehusgrund

GODAFTEN OG VELKOMMEN.....!

Indhold:

1. Præsentation og introduktion
2. Kort om Nationalpark Vadehavet
3. Den enestående natur på Fanø
4. Sommerhusene på Fanø
5. Naturen på sommerhusgrunden – udfordringer og løsninger
6. Konklusioner om natur og biodiversitet
7. Hvordan kommer vi videre?



Natura 2000..... hvad så? - 12. februar 2026 - Naturen på din feriehusgrund

1. Præsentation og introduktion

- Tusinde tak for den store opbakning - og tak for invitationen til at være med her i aften...
- John Frikke
- Naturkonsulent ved Nationalpark Vadehavet
- Mange års erfaring med naturen i Vadehavet
- Og i øvrigt selv sommerhusejer på Fanø!

- Jeg vil prøve at fokusere på nogle af de åbenlyse emner inden for landskab og natur, som altid melder sig, når vi taler om sommerhusområder og lokalplaner for disse...
- Her peges IKKE fingre ad nogen!!
- Men først lige....





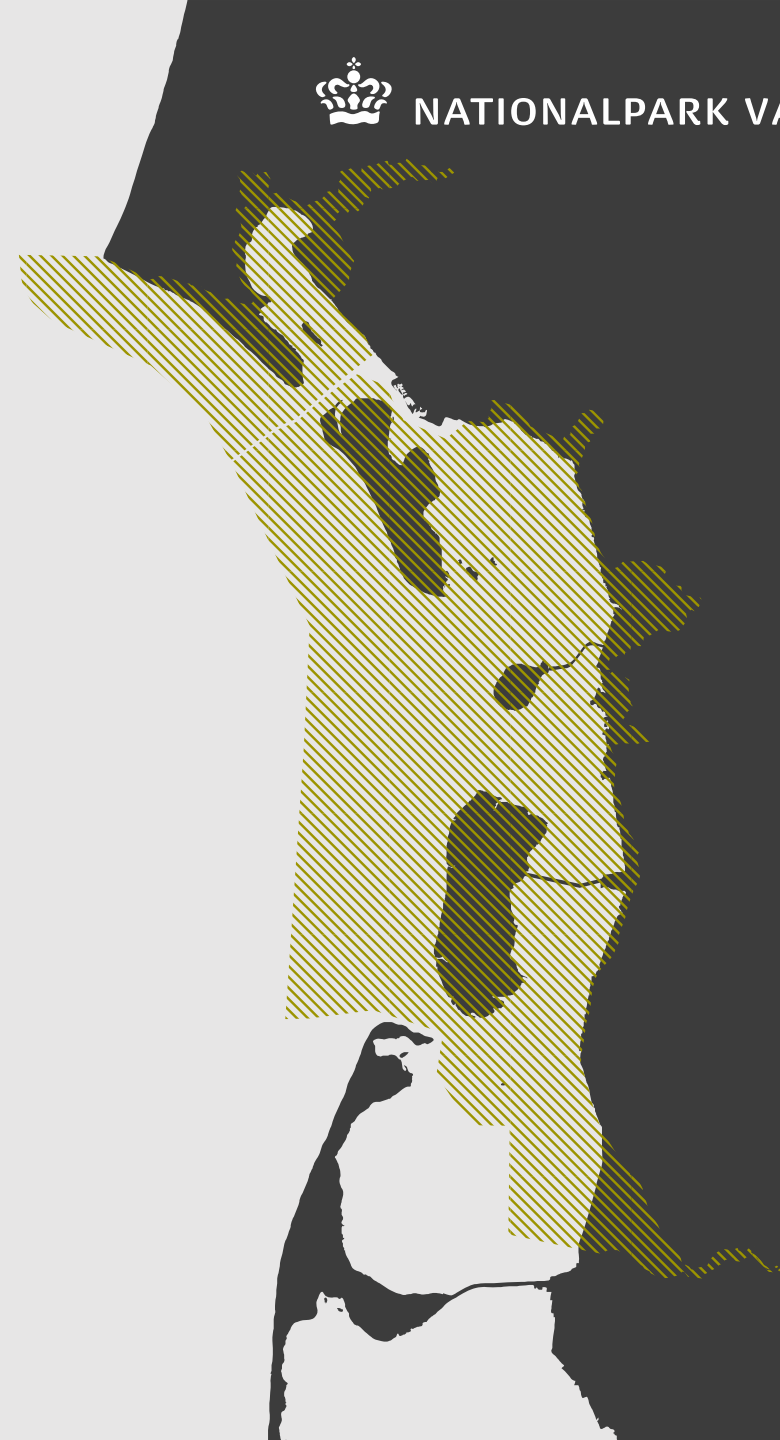
2. Kort om Nationalpark Vadehavet

Nationalpark Vadehavet

Ca. 100 km fra Blåvandshuk til landegrænsen
1.459 km², heraf ca. 300 km² land

En helt særlig kystnatur på overgangen
mellem hav og land – også i international
sammenhæng

Et tidevandsområde med unikke naturforhold



Vadehavet er enestående, universelt og værdifuldt

Tidevandet

Den ubrudte og uberørte natur

Det dynamiske landskab

Den store biodiversitet

Den enorme biomasse

Områdets beskyttelse





Nationalparkloven

Lovens formål

- 1 skabe og sikre større **sammenhængende naturområder og landskaber** af national og international betydning,
- 2 bevare og styrke **naturens kvalitet og mangfoldighed**,
- 3 sikre kontinuitet og muligheder for **fri dynamik** i naturen,
- 4 bevare og styrke de **landskabelige og geologiske værdier**,
- 5 bevare og synliggøre de **kulturhistoriske værdier** og mangfoldigheden i kulturlandskabet,
- 6 understøtte **forskning og undervisning** i områdernes værdier,
- 7 fremme befolkningens **muligheder for at bruge og opleve naturen** og landskabet,
- 8 styrke **formidlingen af viden** om områdernes værdier og udvikling,
- 9 understøtte en **udvikling til gavn for lokalsamfundet**, herunder erhvervslivet, med **respekt for beskyttelsesinteresserne** og
- 10 styrke bevidstheden om områdernes værdier gennem **inddragelse af befolkningen** i nationalparkeres etablering og udvikling.



Nationalparkloven

Lovens formål

- 1 skabe og sikre større **sammenhængende naturområder og landskaber** af national og international betydning,
- 2 **bevare og styrke naturens kvalitet og mangfoldighed**,
- 3 sikre kontinuitet og muligheder for **fri dynamik** i naturen,
- 4 bevare og styrke de **landskabelige og geologiske værdier**,
- 5 bevare og synliggøre de **kulturhistoriske værdier** og mangfoldigheden i kulturlandskabet,
- 6 understøtte **forskning og undervisning** i områdernes værdier,
- 7 **fremme befolkningens muligheder for at bruge og opleve naturen og landskabet**,
- 8 styrke **formidlingen af viden** om områdernes værdier og udvikling,
- 9 understøtte en **udvikling til gavn for lokalsamfundet**, herunder erhvervslivet, med **respekt for beskyttelsesinteresserne** og
- 10 **styrke bevidstheden om områdernes værdier gennem inddragelse af befolkningen** i nationalparkeres etablering og udvikling.



12 målsætninger

1. Beskyttelse af **naturens frie dynamikker**.
2. Beskyttelse af **kultur- og menneskeskabte** naturlige områder.
3. Beskyttelse af **karakteristiske landskaber og geologiske formationer**.
4. Bevaring af **kultur og historiske steder**.
5. Udvikle **friluftslivs-, natur- og kulturoplevelser**.
6. Bæredygtig **turisme og friluftslivsudvikling**.
7. Beskyttelse af **meget sårbar natur** igennem zoner, formidling og vejledning, skiltning og kommunikation.
8. Styrkelse af **naturformidling og kommunikation**.
9. Styrke **forskning og uddannelse** relateret til Vadehavet.
10. Udvikling af **partnerskaber** med de omgivende samfund og udvikling af **bosætning**.
11. **Verdensarven og det Trilaterale Vadehavssamarbejde** skal udvikles af nationalparken.
12. **Evaluering og monitorering**.



12 målsætninger

1. Beskyttelse af naturens frie dynamikker.
2. Beskyttelse af **kultur- og menneskeskabte** naturområder.
3. Beskyttelse af **karakteristiske landskaber og geologiske formationer**.
4. Bevaring af **kultur og historiske steder**.
5. Udvikle **friluftslivs-, natur- og kulturoplevelser**.
6. Bæredygtig **turisme og friluftslivsudvikling**.
7. Beskyttelse af **meget sårbar natur** igennem zoner, formidling og vejledning, skiltning og kommunikation.
8. Styrkelse af **naturformidling og kommunikation**.
9. Styrke **forskning og uddannelse** relateret til Vadehavet.
10. Udvikling af **partnerskaber** med de omgivende samfund og udvikling af **bosætning**.
11. **Verdensarven og det Trilaterale Vadehavssamarbejde** skal udvikles af nationalparken.
12. **Evaluering og monitorering**.

Vores arbejde

Verdensmål,
lovgivning og
visioner skaber
grundlaget for
vores arbejde

FN's verdensmål

Nationalparkloven og
Bekendtgørelse for Nationalpark Vadehavet
12 målsætninger

Nationalpark Vadehavets vision, mission, værdier

Nationalpark Vadehavets 6 indsatsområder

Natur og landskab
Målsætning 1, 2, 3

Kultur og
kulturhistorie
Målsætning 4

Friluftsliv
Målsætning 5, 6, 7

Undervisning,
forskning, natur- og
kulturformidling
Målsætning 8, 9

Lokalområde,
erhverv og turisme
Målsætning 10

Trilateralt vadehavs-
samarbejde og
verdensarv
Målsætning 11

Nationalpark Vadehavets tværgående indsatser: Kommunikation + evaluering Målsætning 12

Vores arbejde

Verdensmål,
lovgivning og
visioner skaber
grundlaget for
vores arbejde

FN's verdensmål

Nationalparkloven og
Bekendtgørelse for Nationalpark Vadehavet
12 målsætninger

Nationalpark Vadehavets vision, mission, værdier

Nationalpark Vadehavets 6 indsatsområder

Natur og landskab
Målsætning 1, 2, 3

Kultur og
kulturhistorie
Målsætning 4

Friluftsliv
Målsætning 5, 6, 7

Undervisning,
forskning, natur- og
kulturformidling
Målsætning 8, 9

**Lokalområde,
erhverv og turisme**
Målsætning 10

Trilateralt vadehavs-
samarbejde og
verdensarv
Målsætning 11

Nationalpark Vadehavets tværgående indsatser: Kommunikation + evaluering Målsætning 12

Nationalparkplanen 2025-2030

Natur og Landskab:

- Oversigt over værdifuld og sårbar natur
- Vandhuller, søer og vandløb
- Kyst- og ynglefugle
- Marine naturforbedringer
- Insekter og planter
- Ny teknologi til naturforvaltning og naturovervågning
- Mere natur på private arealer

Kulturhistorie og kulturarv:

- Vadehavets bygningsarv
- Vadehavets stednavne
- Den levende vadehavskultur

Friluftsliv og folkesundhed:

- Et aktiv for folkesundheden
- Friluftsliv til lands og til vands

Undervisning, forskning og formidling:

- Vadehavsforskning
- Mitvadehav.dk
- Mobil og marin formidling
- Arrangementer

Lokalsamfund, erhverv og turisme:

- Styrkelse af bosætning og lokal identitet
- Aktivering af partnere
- Aktivering af besøgende og beboere
- Opkvalificering og certificering

PLAN FOR NATIONALPARK VADEHAVET 2025-2030 - KORT FORTALT -



Trilateralt vadehavssamarbejde og Verdensarv:

- Trilateralt Vadehavssamarbejde
- UNESCO Verdensarv Vadehavet

Nationalparkplanen 2025-2030

Natur og Landskab:

- Oversigt over værdifuld og sårbar natur
- Vandhuller, søer og vandløb
- Kyst- og ynglefugle
- Marine naturforbedringer
- Insekter og planter
- Ny teknologi til naturforvaltning og naturovervågning
- **Mere natur på private arealer**

Kulturhistorie og kulturarv:

- Vadehavets bygningsarv
- Vadehavets stednavne
- Den levende vadehavskultur

Friluftsliv og folkesundhed:

- Et aktiv for folkesundheden
- Friluftsliv til lands og til vands

Undervisning, forskning og formidling:

- Vadehavsforskning
- Mitvadehav.dk
- Mobil og marin formidling
- Arrangementer

Lokalsamfund, erhverv og turisme:

- **Styrkelse af bosætning og lokal identitet**
- **Aktivering af partnere**
- **Aktivering af besøgende og beboere**
- **Opkvalificering og certificering**

PLAN FOR NATIONALPARK VADEHAVET 2025-2030 - KORT FORTALT -



Trilateralt vadehavssamarbejde og Verdensarv:

- Trilateralt Vadehavssamarbejde
- UNESCO Verdensarv Vadehavet

Frivillighed

Nationalpark Vadehavet er ikke myndighed.

Nationalparken kan hverken bestemme eller diktere ændringer, men udelukkende arbejde med frivillighed.



Undtaget kørsel
med særlig
tilladelse



10.000

Der findes mere end 10.000
plante- og dyrearter i Vadehavet

3. Den enestående natur på Fanø

Fanø er noget for sig selv. En helt særlig kulturhistorie – og en enestående natur tilknyttet de sandede landskaber på øen.

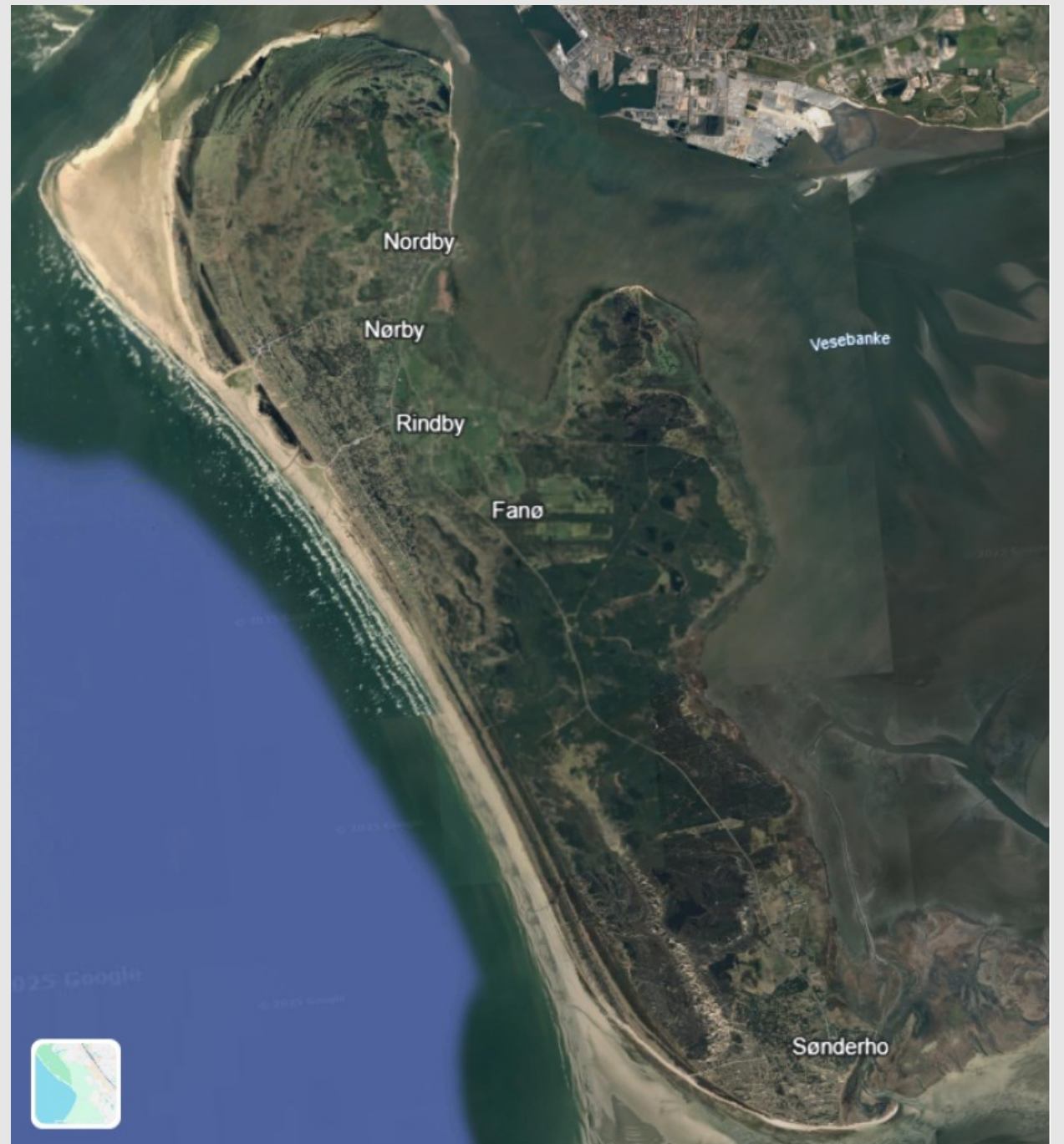
Det er derfor vi kommer til øen – og det er derfor vi har hus på Fanø!

Det er måske ikke jer alle, som ved det, men faktisk er det sådan, at Fanø har den højeste 'natur-score' blandt samtlige 98 danske kommuner....

Har status som Natura 2000 og derved underlagt særlige krav fra EU til beskyttelse og forvaltning.

- Nationalpark Vadehavet
- UNESCO Verdensarv – en flot 'guldmedalje'
- Store dele omfattet af Naturbeskyttelseslovens bestemmelser

En særlig og sårbar natur....



3. Den enestående natur på Fanø

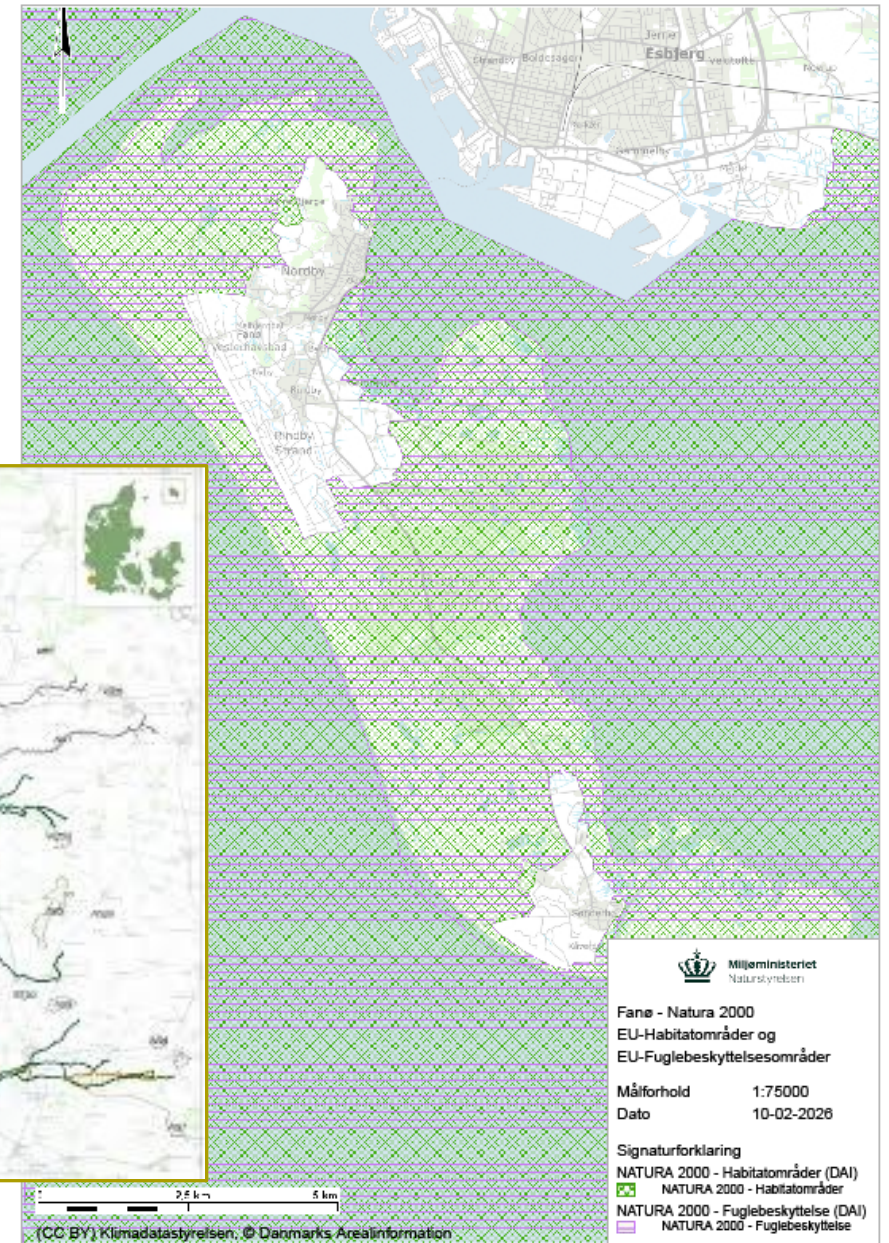
NATURA 2000 – hvad er det?

Natura 2000 er et europæisk netværk af beskyttede naturområder. På Fanø er der mere end 4.400 ha Natura 2000-beskyttet natur.

Natura 2000 omfatter både habitatområder, der er udlagt for at beskytte naturtyper og særlige arter, og fuglebeskyttelsesområder, der skal beskytte en række træk- og ynglefugle. På Fanø omfatter det klitter, klitlavninger, klitheder, kærrområder og vidtstrakte strandenge. Langs østkysten desuden tagrørssumpe og inde på øen flere nåletræsbevoksninger.

På Fanø Kommunes webkort kan du se alle Natura 2000-områderne.

Besøg Esbjerg Kommunes hjemmeside for at læse mere og se handleplanen for Vadehavsområdet.



Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Fanø - Natura 2000
EU-Habitatområder og
EU-Fuglebeskyttelsesområder

Målforshold 1:75000
Dato 10-02-2026

Signaturforklaring
NATURA 2000 - Habitatområder (DAI)
NATURA 2000 - Habitatområder
NATURA 2000 - Fuglebeskyttelse (DAI)
NATURA 2000 - Fuglebeskyttelse

3. Den enestående natur på Fanø

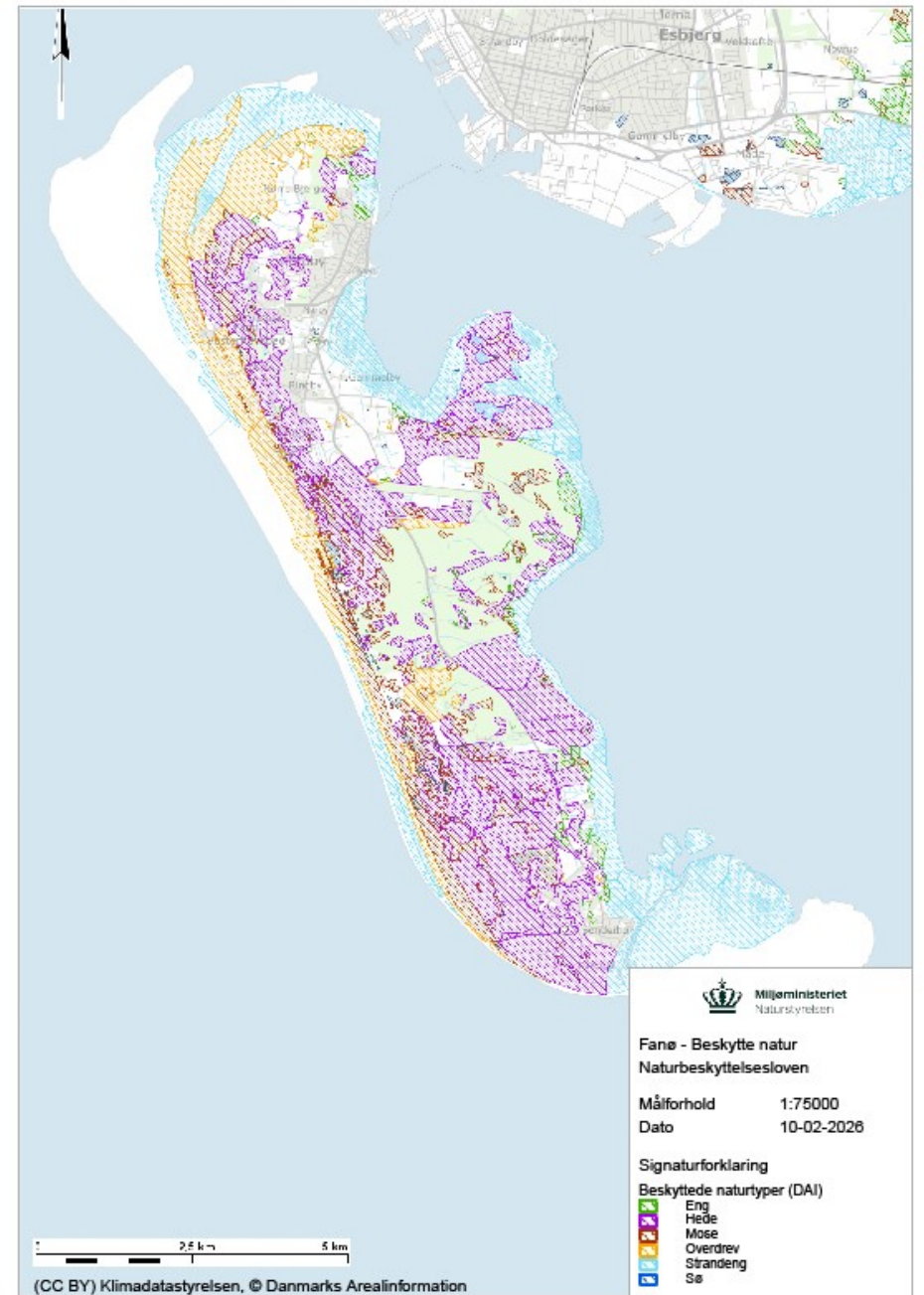
NATURBESKYTTELSESLOVEN

Fanø er en af Danmarks yngste øer. Hundrede procent skabt af sand i kombination med hav, vind og strøm.

På Fanø er 85 procent af kommunens areal naturområder. Den overvejende del af naturområderne er enten fredede eller udpegede og beskyttet af EU's habitatdirektiv. Heri indgår også naturtyper beskyttet af Naturbeskyttelseslovens paragraf 3, som moser, heder, søer, enge og overdrev.

På Fanø er der flere større naturområder fredet. Den sidste fredning på Fanø skete i 1985 og er den såkaldte Fanø Syd fredning. Den består af et ca. 1.200 hektar stor naturområde bestående af strand, klitter, hede og kær.

Fanø en del af Nationalpark Vadehavet. Den danske del af Vadehavet blev i 2014 optaget på UNESCO's Verdensarvsliste.



3. Den enestående natur på Fanø

Februar 2021:

Forskerne har netop udgivet Kommunernes Naturkapitalindeks, der opgør naturkvaliteten i samtlige 98 kommuner, og rangerer dem i forhold til hinanden.

Indekset blev også udgivet i 2017, og for anden gang i træk er Fanø Kommune den allerbedste kommune målt på natur.

Det vækker jubel blandt øboerne og borgmester Sofie Valbjørn:

‘På Fanø er vi meget privilegerede, for vi bor og lever midt i et stort forunderligt klitlandskab. Uanset hvor man bor på øen, har man den mest fantastiske natur lige uden for døren.’

Det efterlader et stort ansvar til beboere og gæster på øen!



4. Sommerhusene på Fanø



4. Sommerhusene på Fanø

Øens befolkning tæller 3.270 sjæle, men dette tal vokser betydeligt, når vi regner øens mange gæster og midlertidige beboere med....

Antallet af sommerhuse er på ca. 2.650.

Arealet af sommerhusområder er betydeligt.

6,5 af Fanø's 56 km² smukke landskab er benyttet til sommerhuse. Det svarer rundt regnet til 11% - altså en betydelig del af øen.

Det er meget og det medfører – set med mine biologøjne – at vi som grundejere har et STORT ansvar.

Både på egen grund, men også i forhold til, hvordan vi kan påvirke ud i naturen på øen.



4. Sommerhusene på Fanø



5. Naturen på sommerhusgrunden

Rigtigt mange sommerhusgrunde ligger faktisk hen og ligner den natur, som de er en del af....

Det kan skyldes ejernes beslutninger.

Men lokalplaner, love og bestemmelser gør også sit til at det faktisk forholder sig sådan.

Der er tale om en god beskyttelse,

Men vi mennesker – ofte 'bymennesker' – føler os generelt set trygge ved at skabe vores 'eget lille paradis' ved sommerhuset – med alt hvad det kan indebære for naturen.

Vi påvirker - direkte og indirekte....

(I dette oplæg peger vi ikke fingre af nogen!)



Udfordringer for den naturlige flora og fauna på sommerhusgrunde

Biodiversiteten bliver truet på mange måder:

Ændringer af naturligt forekommende naturtyper som fx grøn klit, grå klit, lynghede, overdrev og anden næringsfattig natur.

Det kan bl.a. ske ved terrænændring, jordbehandling, afvanding, slåning, gødskning og sprøjtning (i forhold til vand skal huse og andre værdier naturligvis kunne sikres).

Udplantning af ikke-hjemmehørende fremmede planter, buske og træer.

Indvandring af såvel danske som fremmede arter, som skaber tilgroning og ændrede forhold for de karakteristiske, lysåbne naturtyper.



Udfordringer for den naturlige flora og fauna på sommerhusgrunde

Arter vi på Fanø skal være særligt opmærksomme på er bl.a. Bjergfyr, Rynket rose (Hybenrose), Gyvel og Glansbladet hæg.

Disse arter udkonkurrerer ofte de hjemmehørende og i kraft af tilgroning, så kan de ændre forholdene radikalt for de naturligt hjemmehørende, lysåbne naturtyper.

Kampen mod de ikke-hjemmehørende arter på Fanø kan understøttes ved at man så vidt muligt fjernes dem fra den enkelte parcel.

Men gennem grundejerforeningerne kan der sættes ind på et større plan (inklusive fællesarealer, stier, veje m.v.).





Bjergfyr

Bjergfyr



Hybenrose / Rosa rugosa



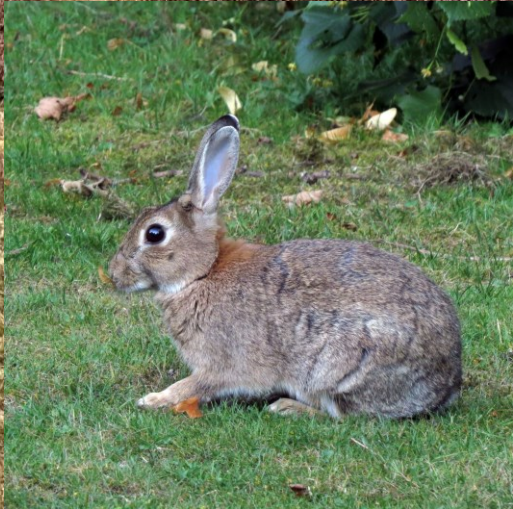
Gyvel



Glansbladet hæg









Vi må selv til det..... Men tager man det i opløbet, så er det ikke så slemt!

6. Konklusioner om natur og biodiversitet

Oplægget her er som nævnt ikke lavet for at hænge nogen ud, men vi SKAL tænke over det her med naturen! Den natur, som vi rent faktisk er kommet til Fanø for at nyde..... Det ER derfor vi synes at det er noget særligt at have sommerhus på Fanø – og ikke i Nr. Snede – selvom der ikke er noget galt med Nr. Snede!

Tænk natur og biodiversitet sammen med dine naboer eller din grundejerforening og tjek den gældende lokalplan.

Vi kan gøre meget med ganske få og enkle midler!

Fra folderen 'Sommerhuse på Klitten - Inspiration til bevaring og forbedring'. Ringkøbing-Skjern Kommune April 2011. Natur og indretning hænger uløseligt sammen!

HOT:

1. Naturgrunde
2. Indkørsler uden befæstelse
3. Mørke / ubehandlede træfacader
4. Arter som lyng, marehalm og hjælme
5. Små træterrasser
6. Tage med græs
7. Tage med tagpap
8. Stråtage
9. Lave volde med bløde kurver
10. Lyngstier
11. Lave træsteler
12. Trælegeredskaber uden maling

NOT:

1. Hybenroser og fyrrebuske
2. Fliser i indkørsler
3. Plastikvinduer
4. Sorte granitskærver
5. Klippede græsplæner
6. Stejle og retlinede volde
7. Skrappe farver
8. Store terrasser
9. Skelmarkeringer
10. Blanke postkasser
11. Skilte
12. Kæder, tove og anden dekoration
13. Trampoliner
14. Gabioner





Sommerhusgrundene er meget forskellige.....!



Vores egen lille bid af Verden !



Grænsen er ofte hårfin – og det er os, der kan 'skrue på knapperne'!



7. Hvordan kommer vi videre?

Der er god hjælp at hente!

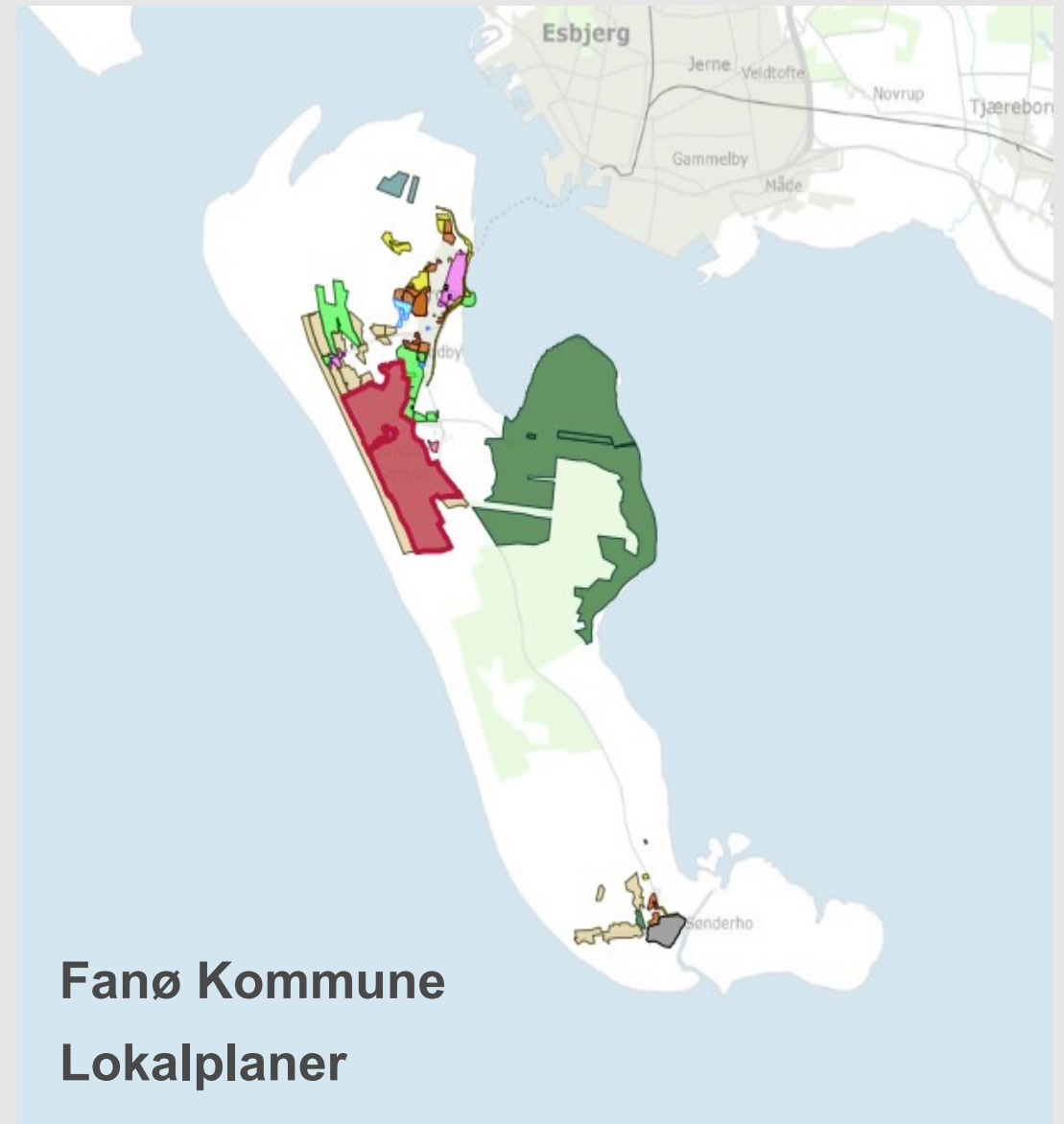
I første række hos Fanø Kommune, lokalplanerne og de lokale grundejerforeninger – samt mange gode eksempler fra andre dele af Danmark.

Lokalplanerne – skal overordnet set sikre landskab og natur.

Kommunalbestyrelsen - og vi selv gennem de lovpligtige høringer - kan præge udviklingen i kommunen gennem lokalplanlægning.

Alle Fanø Kommunes lokalplaner kan tilgås via kommunens hjemmeside og plandata.dk

Der er p.t 6 nye lokalplaner på vej – bl.a. to lokalplaner for det sydlige Fanø, og der er gode grunde til, at I som sommerhusejere sætter jer i dem og at I gennem høringsfaser og andet påvirker de endelige resultater i en god retning.



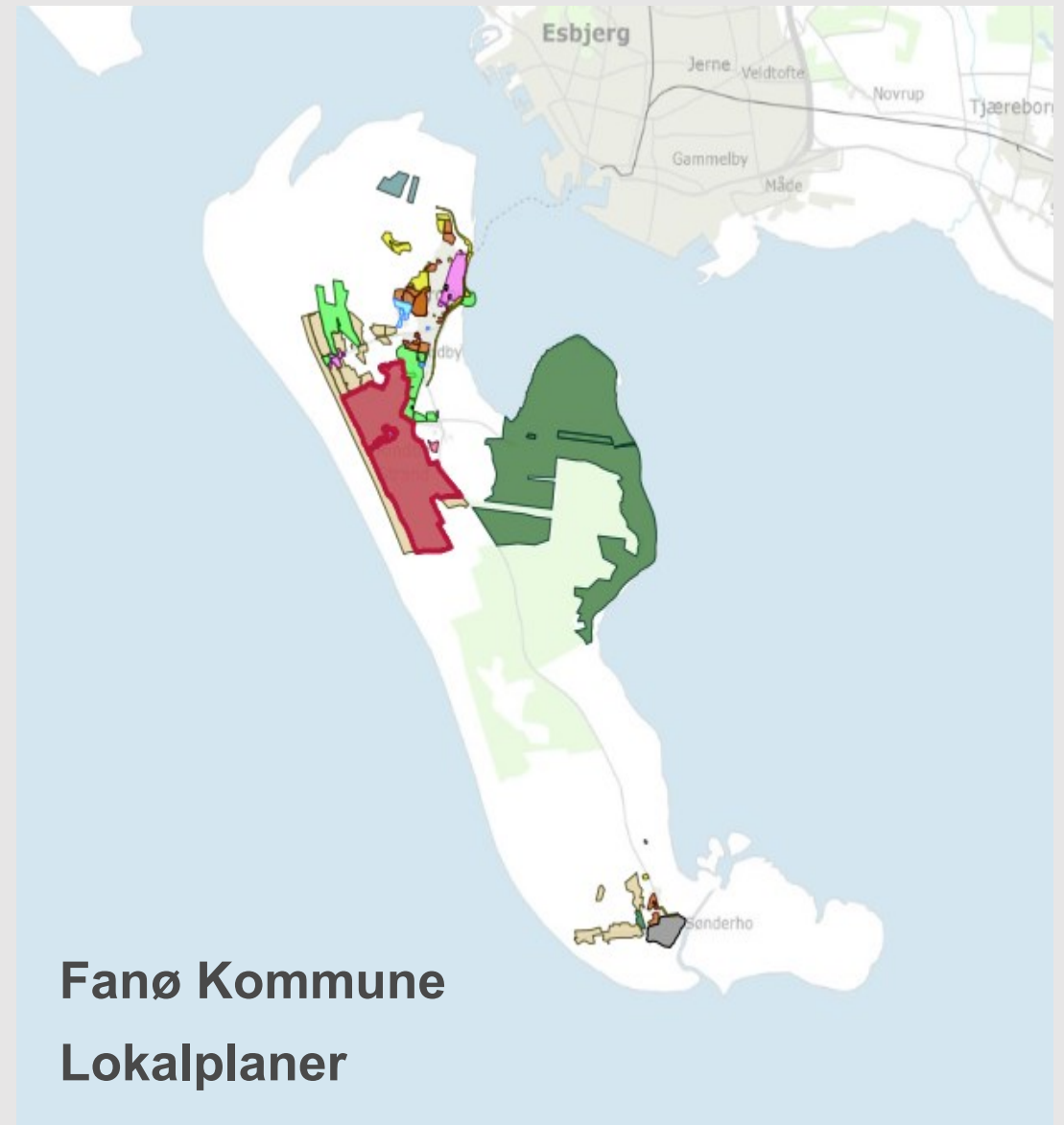


7. Hvordan kommer vi videre?

Fanø Kommune har vedtaget at udarbejde nye lokalplaner for sommerhusområderne, herunder "Lokalplan 138 - Sommerhusområde Sønderho Syd" (forslag 2025), for at bevare det åbne klitlandskab og sikre, at bebyggelse sker på naturens præmisser. Planen begrænser bebyggelse til maks. 140 m² (inkl. anneks), forbyder kældre og stiller krav om håndtering af overfladevand.

Hovedpunkter i lokalplan 138 (Sønderho Syd - Forslag):

- Formål: Fastholde det lysåbne klitlandskab, hvor huse fremstår diskret i naturen.
- Bebyggelse: Maksimalt 140 m² samlet fodaftryk (110 m² hovedhus + 30m² anneks/skur).
- Terræn: Kældre er ikke tilladt, og der er fokus på at begrænse terrænregulering.
- Grundstørrelse: Bebyggelsesprocent på op til 15% for grunde under 1.800 m².
- Hegn og planter: Ønske om at undgå faste hegn for at bevare landskabet.

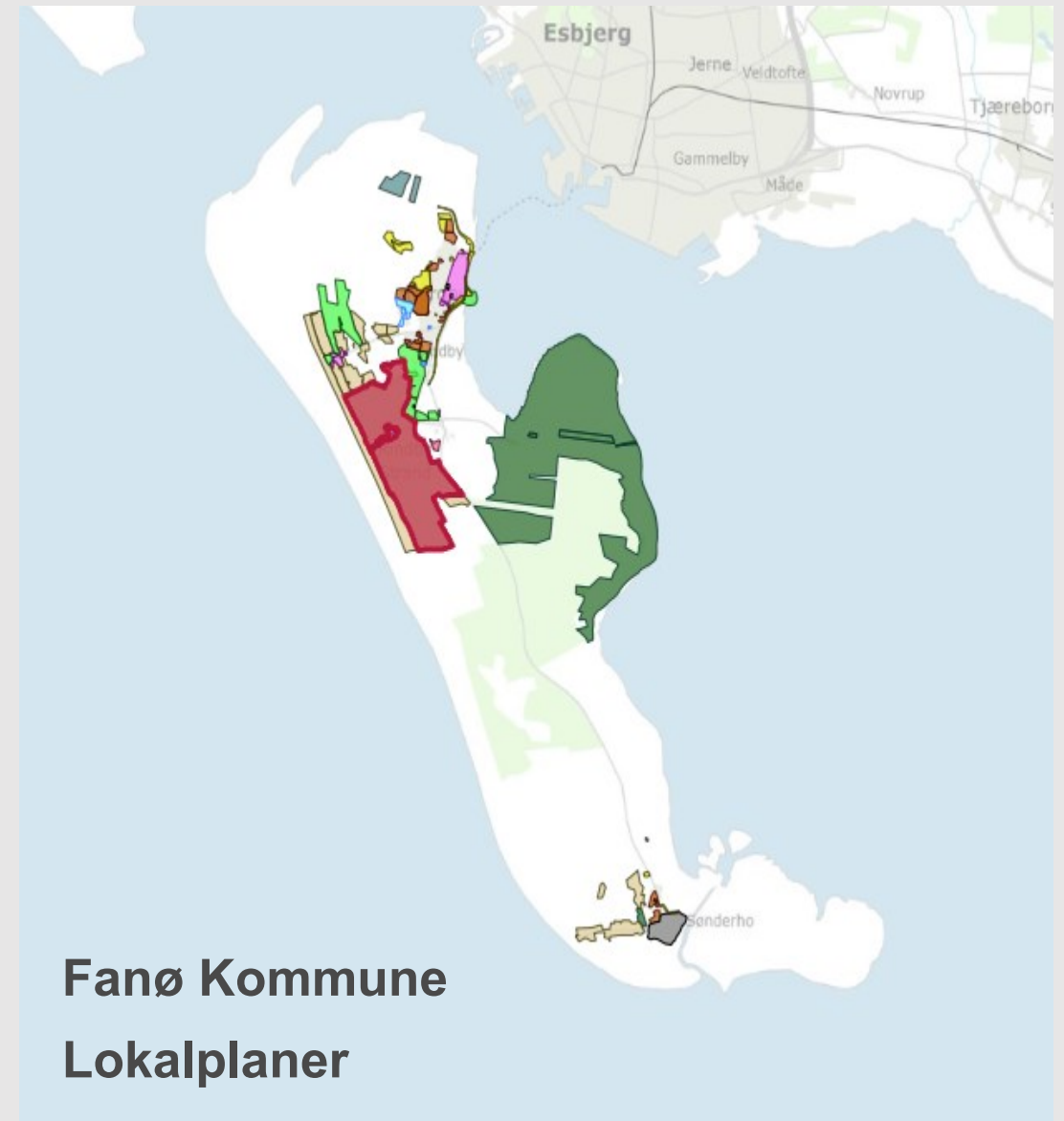


7. Hvordan kommer vi videre?

Proces:

Forslag til Lokalplan 138 blev sendt i offentlig høring i august 2025, og forventes som del af en række nye lokalplaner for sommerhusområder, der skal vedtages inden for de kommende år.

For at finde gældende regler for en specifik grund i Sønderho, henvises til Fanø Kommunes webkort eller Plandata.dk.



7. Hvordan kommer vi videre?

Nationalpark Vadehavet vil også gerne bidrage – sammen med kommunen og lokalbefolkningen OG sommerhusejere, turister og andre relevante interessenter....

Et aktuelt projekt - **WaBene** – bl.a. aktivering af sommerhusejere og deres grunde + andre frivillighedsprojekter rundt om!

Folkelige aktiviteter – fælles opgaver/aktiviteter.

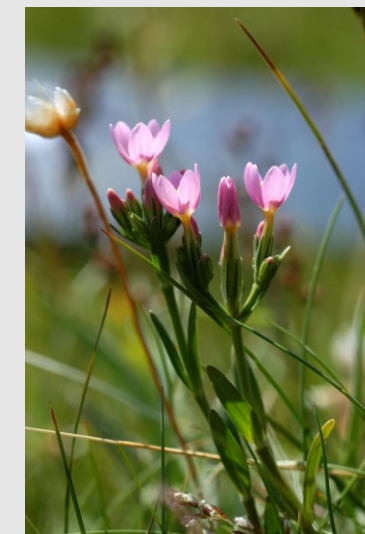
En indsats for vores fælles natur, vores fælles nationalpark – bl.a. kurser, workshops og konkrete aktiviteter som fx:

- Projekter med fuglekasser, insekthoteller, fjernelse af uønskede arter, lave vådområder (med respekt for grundvandstanden!)
- Lave 'sti-korps', små grupper af frivillige til pasning af stier, fugleskjul, informationstavler m.v.
- Flere frivillige jægere til vores projekt 'Beskyttelse af ynglefugle', flere frivillige til kystfugleprojektet.
- Frivillige deltagere i projekter til fordel for fx ensianblåfugl og strandtudse – også på private grunde.

Gerne forslag fra jer til os om hvad vi kan gøre sammen...



NATIONALPARK
VADEHAVET



Visitor activation to Benefit nature and environment

Aktivering af besøgende til gavn for naturen og miljøet
Wattenmeergäste aktiv für Natur und Umwelt

#vabenewaddensea

VaBene | Interreg  Kofinansieret af Europarådet og af Europiske Union
Deutschland – Danmark Wattenmeergebiete der Europäischen Union



**MANGE
TAK**
for jeres
opmærksomhed!

Er der spørgsmål?



NATIONALPARK
VADEHAVET